

opmerking.
moet in het
g des Heeren
rusten, mits
bljve.
als men zich
zaterdag ge-
gekoekt tot
niet laten be-
we nu maar
gelukkig wei-
ook voor de
om ook op
rust te laten
genoodzaakt
contracteeren,
bij dit con-
opkwamen,
jds alles had
eeren, maar
n, niet anders
des Heeren
lank.
geschreven,
er verschui-
e zich over
de meeste
te mijden is,
g, om geen
onbepoofde
ve nog meer-
rekend om
te streken de
en ontgaan
ng.
dit oogen-
achtverspil-
gische Gere-
od de Heere
zagen we
het dubbele
men de be-
voor beide
alleen denk-
agen geves-
of dorp, en
deugdelijk
behoorde
el aan deze
Inrichtingen
niet van deze
ver-
gaan in de
de Theolo-
eit.
egd, dat in
der beide
er weer uit
haar eigen
is er maar
contract.
tangaan, en
akt worden,
ict, elk der
komen voor
eigen voet,
el zelfaan-
n dan ook
klaard. Er
ch aan de
ng worden
in zijn
vrije en
tracteerd
contracteerd
ereeniging
en voor de
ale Synode
taten nog
hun denk-
p-contract
en gesteld.
in voldeed
et beginsel
het bestel
en zoo we-
d den ge-
an arbeid
zonde van
grijpt, oot-
ad tot de
iet leggen
nrichtingen
nnen uit-
in contrac-
ingen vol-
n, zonder
act goed
niet dan
vele mo-
rincipiele
o princio-
natuur-
kerken-
egeriken-
Deputaten
en opeens
orden lui-
ogere roel-
sel, heeft
en, en is
e behoor-
tegen het

Concept afgeschoten, waar het toch klaar als de dag was, dat er geen beding bestaan kan noch denkbaar is tusschen twee partijen, zoodra deze zich geheel vereenigd hebben en dus geen twee partijen meer zijn.

Een beding is altoos tusschen X en Y; maar als X en Y zich nu verbinden om samen in Z op te gaan, dan is er geen X en is er geen Y meer, maar er blijft alleen Z. En hoe ter wereld zou nu Z een beding met zich zelf kunnen hebben?

Zoo iets ook maar te denken noemen de Franschen *contresens*.

Van een contractueel beding te spreken nadat de twee onderhandelende partijen in elkaar zijn opgegaan, en dus verdwenen zijn als partijen, is eenvoudig ongerijmd.

Maar natuurlijk, dat vatte de eenvoudige man niet zoo dadelijk, en het gevolg was, dat men sprak van contractbreuk, van schending van de goede trouw, en dat onder al dit opgejaagde stof de zaak zelf geheel uit het oog werd verloren.

Nu is dit niets.

Zulke oogenblikken van storm, dat het stof u van alle zij in de oogen prikkelt, en ge niet recht voor u uit kunt zien, heeft de kerk van Christus meermalen doorgeliefd.

Die storm gaat dan wel weer over, het stof gaat liggen, en van achteren ziet men dan beter en helderder, hoe de zaken eigenlijk liggen.

De kwestie der beginselen kan dan afgescheiden worden van de vraag, op welke wijze ge deze beginselen in toepassing zult brengen. Daarover redeneert en spreekt men dan saam. En van lieverlede komt men toch weer tot een punt.

Ter bevordering van dit goede proces, wenschen wij daarom, voor wat ons aangaat, mits het denkbeeld van contract maar gehandhaafd blijve, het ingediende ontwerp voor zulk een contract geheel te laten varen.

We willen aannemen, dat zulk een contract heel anders zal moeten ineengezet worden, en dat het daarvoor geleverde ontwerp met terdaad mank ging aan velerlei gebrek.

Aan de afzonderlijke bepalingen van dit concept-contract of van zijn bijlagen spillen we dus geen woord meer.

De Deputaten hebben het teruggenomen. Het is dus van tafel. En wij onzerzijds denken er niet aan, het ooit in dien preciezen vorm weer op de tafel te helpen leggen.

In bijzaken en detailspunten, waarin men toegeven mag, moet men onder broeders altoos plooibaar en buigzaam wezen. Staan mag men alleen op de beginselen, waaraan men zich voor Gods oog gebonden weet.

Over de bijzonderheden van dit in het archief gedeponeerde contract-ontwerp dus geen woord meer.

Maar wel dient daarom, eer we van dit onderwerp afstappen, de zaak van het contract als zoodanig nog met een kort woord toegeelicht.

De bedenking is namelijk geopperd, of niet een Universiteit of een School afstand doet van haar 'sovereiniteit in eigen kring', bijaldien ze zich door een contract bindt aan een andere Inrichting.

Dit nu berust op een vergissing.

Niemand twijfelt er in het minst aan, of de koningin van Engeland is soeverein en in het vol en ongerept bezit van haar soeverein gezag. Toch heeft die soevereine koningin zich op allerlei wijs en in allerlei opzicht door contracten met andere mogendheden gebonden; tot zelfs met kleine nietige vorstjes in het noorden van Voor-Indië.

Ook de Kroon der Nederlanden verbindt zich nog voortdurend door contracten met allerlei kleine, onbeduidende prinsjes op Sumatra, op onze kleine eilanden in den Indischen Archipel, en zelfs op Java.

Juist op deze soort contracten wijzen we in de eerste plaats, omdat men het juist in zulk een geval beneden de eere en de waardigheid van een koningin van Engeland of Nederland kon achten, om zich contractueel te binden aan zulke nietige potentaten.

Doch natuurlijk geldt geheel hetzelfde van de contracten, die de groote en kleine Europeesche mogendheden met elkander sluiten, in zake tarief van in- en uitvoerrecht, in zake uitlevering van schuldige personen, in zake letterkundigen eigendom, muntslag en muntgebruik, oorlogsgebruiken, koloniale bezit en zoo veel meer.

Bij al deze contracten toch steunt een soeverein vorst er in toe, om tot op zekere hoogte zijn vrijheid van beweging in de uitoefening van zijn gezag te laten binden. Immers hij verbindt zich, om voortaan dit zelf dat niet, en een derde iets op zulk een en geen andere wijze te doen.

Is het nu iemand ooit in den zin gekomen, om hieruit af te leiden, dat dus zulk een vorst zijn eigene soevereiniteit vernietigt of van zijn zelfstandige positie afstand had gedaan?

Ons is de opwerper van zulk een onware bedenking uit geen hoek ter wereld bekend. Elk land, elk vorst handelt zoo, en niemand maakt er aanmerking op.

Soms zelfs gaan die contracten tusschen vorsten en koningen zoover, dat ze gelijk thans Duitsland, Oostenrijk en Italië zich over en weer verbinden, om het goed en bloed van heel het volk beschikbaar te stellen, indien een van de drie mocht worden aangevallen.

Valt dus een vijand Italië aan, dan is de keizer van Duitsland of van Oostenrijk niet meer vrij. Ze hebben zich verbonden. Ze moeten dan hun miljoenen soldaten en hun miljoenen geld beschikbaar stellen, om Italië bij te springen.

Dat men nu alle eeuwen door zoo gedaan heeft, en nog zoo doet, berust alhierop, dat men zich bindt uit vrije beweging, dat men zich bindt, om v. g. weer los te raken, en dat men door deze verbintenissen van iets afstand doet, maar zoo dat hiertegenover een gelijke winste staat.

Een contract is een ruil. Een *do ut des*. Een overeenkomst, waardoor men

saam iets bewerkt, dat voor beiden dienstig en nuttig is.

Tot dusver was de bedenking, dat men door het sluiten van zulk een contract zijn eigen zelfstandigheid opheft, dan ook nog minner vernomen. Ons althans is niet bekend, dat ooit door iemand beweerd is, dat een soeverein door het sluiten van een contract zich van zijn soevereiniteit beroofde.

Zeker het contract kan zoo zijn, dat er dit van komt; doch dit ligt dan aan de verkeerde bepalingen die in het contract staan, maar niet aan het contract als zoodanig.

Doch te beweren, dat het tijdelijk, in ruil voor een begerlijg goed, zich binden aan een medecontractant, zoodat ik tegelijk hem bind, — als zoodanig, een vernietiging der zelfstandigheid zou insluiten, is een nieuwheid van de laatste vinding.

Wij, onzerzijds, blijven daarom de stelling handhaven, dat er thans zonde van krachtsverspilling plaats grijpt; dat deze zonde niet is weg te nemen, dan door het leggen van een verband tusschen beide inrichtingen; en dat zulk een verband niet anders kan gelegd worden dan contractueel.

Iets waaraan we even beslist de nadere bepaling toevoegen, dat dit contract in casu zoo moet worden ingericht, dat, rees er onverhoopt vroeg of laat een conflict, en de Universiteit en de Theologische School, onmiddellijk bekwaam en in staat moeten zijn, om scheiding van tafel en bed door te zetten.

Een kiesche zaak.

Van den heer K. V., te P., ontvingen we, met zeer dringend verzoek om plaatsing, onderstaand schrijven, dat we niet willen terughouden, al plaatsens we het niet zonder zekeren schroom.

Waar een benoeming in het spel is, is altoos ook de persoon in het spel, niet alleen van wie benoemd werd, maar ook van wie geacht kan worden gepasseerd te zijn, en dit maakt alle bespreking van dien aard zoo uiterst kiesch.

Toch is smoren van de gewaarwordingen, die deze benoeming gewekt heeft, evenmin raadzaam.

Het feit ligt er nu eenmaal toe, dat twee groepen van kerken, die beide nagenoeg even sterk waren, ineen zijn gesmolten, en dat zich thans herhaaldelijk het verschijnsel voordoet, dat de mannen van éene der groepen te werk gaan, als hadden zij het rijk alleen, en als behoeft met de andere kerken kortweg niet te worden gerekend.

Men zag dit op de Synode van Dordrecht, waar uit de éene groep *derde* en uit de andere groep *slechts één* afgevaardigden zaten. Men ziet dit aan bijna alle deputaten, waarin hoogstens een enkele broeder uit de andere groep zitting heeft. En men zag ditzelfde verschijnsel ook nu weer, nu er een docent te Kampen moest benoemd worden.

Alle docenten, die er dusver doceerden, waren natuurlijk uit de oudste groep, en nu eindelijk de gelegenheid zich aanbod, om ook eens een der andere broeders te nemen, liet men die gelegenheid ongebruikt voorbijgaan, en koos weer een man uit dezelfde groep, waartoe reeds al de overigen behoorden.

Dat dit in hooge mate onaangenaam aandoeft spreekt vanzelf. Niet in het minst natuurlijk om den benoemde. Hij zelf is hier geheel onschuldig aan. Zelfs mag men vrijelijk zeggen, dat het gebeurde allerminst uit zijn geest is. Hij staat hier dus geheel buiten. Maar schokt het niet het gevoel van *broedertrouw*, wanneer men in den Naam des Heeren zich als kerken aan elkander toevertrouwt, wel wetende dat de stemmenmeerderheid aan de overzijde is, en dan ervaren moet, hoe noch nimmer noch broederliefde noch kiesheid genoeg vermogen, om misbruik van die stemmenmeerderheid te voorkomen?

Zelven wezen we hier een vorig maal reeds op.

Ziehier wat de heer V. klaagt:

Hooggeachte Redacteur!

Van een zeer gerwaarde vergadering, bestaande uit de uitgelezenste mannen der Geref. kerken, zoals die in de vorige week te Kampen bijeen kwamen, mocht men toch zeker wel verwachten dat deze zich zou plaatsen op het ideale standpunt van de vereeniging der beide Geref. kerkgroepen waar A, B en C verdwijnt. Temeer mocht dit naar mijn bescheiden mening worden verwacht, waar zij zulk een verstrekkende beslissing voor de Geref. kerken had te nemen als de benoeming van een docent aan de Theol. school. In hoeverre haar dit is gelukt, beoordeelde een ieder die kennis nam van het resultaat. Niet minder dan zes doctoren in de H. Godgeleerdheid werden toch gepasseerd. Waarom? Omdat men in onderscheiding eener Academie voor een Theol. school meer let op praktische oefening, dan op geleerdheid? Maar waarom dan mannen met veeljarige praktische oefening achter zich als de H.H. v. Goor, Schot en Wagenaar, die tevens doctoren in de H. Godgel. zijn, over het hoofd gezien? Of was men wellicht bevreesd dat bij hen de 'grootkerkszuurdeesem' nog niet is uitgezood?

Welnu, er zijn doctoren in de H. Godgeleerdheid, die hunne studien aan eene Geref. Universiteit volbracht hebben over wiet wetenschappelijke arbeid zelfs de tegenstander een zeer loffelijk oordeel velde, en die toch ook geen vreedelingen zijn in de praktijk.

Maar, zoo zegt men wellicht, hunne praktische oefening is niet van zoo langen duur dan die des benoemden; doch waarom dan wel destijds een exceptie gemaakt ten opzichte van Dr. Bavinck en nu, waar een blijk van ongevinsden broederzin kon worden gegeven, die nage laten? Bij alle verdiensten die den benoemden toekomt, leverde hij toch op wetenschappelijk gebied nog niets, waarop zulk een voorkeur kon rusten. Maar waartoe meer? Op de a.s. Generale Synode zal zeker naar de motieven dezer benoeming wel onderzoek worden gedaan?

Wie voor acht of minder jaren door Goddelijken drang in heiligen ijver de reformatie ter hand nam gevoelt zich, geachte Redactie, niet

in zijn nieren geprikkeld over de toepassing dezer Kappelijniaanse tactiek?

Van deze beslissing gaat er dan ook een sprake uit tot de Geref. kerken die sinds 1886 uit het Synodaal verband traden, een sprake tot verootmoediging, een sprake tot handhaving van dat beginsel dat in 1887 door een zeer geacht leeraar als een goddelijk recht in woord en geschrift is verkondigd, doch dat thans als equivalent staat opgeofferd te worden ter wille van een overmoedigen broeder.

Waartoe toch zoveel moeite en miskenning als de kerkelijke actie voorafging gedragen? Het antwoord op deze vraag geeft de *Heraut* van 12 Oct. '84: 'Een operatie is noodzakelijk. Alleen tot die operatie kan noch mag worden overgegaan zoolang verzuim van goede voorbereiding de operatie tot een moord zou maken.' De operatie is geschied. Maar de lijder eischt nu ook nog tenderd zorg, nog meer liefderlijke toewijding, en het zou beneden alle zijn nu de handen van den lijder terug te trekken, of ook maar eenigermate in opofferende liefde te verlaaten. Al wat verninkt is te herstellen, al wat gedeeld is te vereenigen en niet te rusten voor het geringste lid weet op zijn plaats is gezet, moet het eerste, het biddende oogenmerk der doelezende kerken zijn, der 'claagende gemeente'. En in de TWEEDE plaats behoort zij haar stemme uit te doen gaan in het geïsoleerde kamp der gescheidte broeders om hun te herinneren aan de akte van afscheffing waarin geeneerd wordt: 'Schieden wij ons van de Ned. H. kerk tot dat des terugkeert tot den waarachtigen dienst des Heeren' en hun toe te roepen dat dezen haren tijd vervuld is.

Zijn er dertallen van jaren van voorbereiding noodig geweest, wat is er van dit standpunt in de acht jaren geworden sinds de eerste kerk het Synodaal juk afwierp? Heeft het tweede niet allengs de eerste plaats ingenomen? En wat zal er in het vervolg van woorden, wanneer de deuren der Theol. school stelselmatig gesloten worden voor de doctoren in de H. Godgeleerdheid uit de kerken van '86 en mannen van minder capaciteiten de leerstoelen innemen om elk jaar een belangrijk aantal predikanten op te leiden tendende de lijnen der dolantie te verlaaten, ja, geheel uit te wisschen!

Kunnen, vergun mij, hooggeachte Redacteur, deze vraag in het publiek te doen, kunnen wij na de Kampensche votum der vorige week de Theol. school wel onze school noemen?

Uit vrees dat de kerken van '86 aan den ingang van een smadelijken weg staan en uit liefde tot haren bloei in de ongerepte handhaving van haar Goddelijk recht verzoek ik U, hooggeachte Redacteur, voor bovenstaande een plaatsje in de *Heraut*, waarvoor ik U bij voorbaat mijn welgemeenden dank betuig.

Met de meeste hoogachting en heilbede.

Hooggeachte Redacteur,

Ued. dw. dien.
K. V.

P. 6/3 '94.

Deze klacht nu verstaan we best, en we zijn overtuigd, dat op de vergadering te Kampen *ditzelfde* gevoeld is.

Zonder dat we op die vergadering tegenwoordig waren, kunnen we ons dan ook best voorstellen, dat drieërlei mening hier geworfeld heeft. Eenerzijds van mannen, die achtten, dat alles aan A moest blijven en met B niet te rekenen viel; en anderzijds van hen, die oordeelden, dat ditmaal behoort rondgezien of B geen geschikte kandidaten had, en dat men, zoo dit bleek het geval te zijn, *zedelijk* verplicht was, uit B te kiezen. En bij deze beide zal dan een derde groep gekomen zijn, die om noch aan A noch aan B te sterk aanstoot te geven, haar keuze vallen liet op iemand, die, hoe wel uit A, toch geacht kan worden voor B sympathiek te zijn.

En is dit zoo, dan toont de uitkomst, dat de laatste of derde groep heeft gezegepraald.

Dat dit te betreuren is, zullen we nu niet beweren. We begrijpen best dat men, met het oog op de actie Wisse-Van Lingen, er voor terugdeinsde, om nu reeds verder te gaan.

Maar hieruit ziet men dan toch, hoe ongeschikt en onbekwaam toch eigenlijk zulk een vergadering van kerkelijke deputaten is om een theologische benoeming te doen.

Zulk een kerkelijke vergadering laat zich leiden door allerlei consideraties en motieven, die met de benoeming zelve niets te maken hebben, en verliest geheel uit het oog de eenige consideratie, die hier gelden mocht en moest.

Doch, hoezeer we dit verstaan, en deswege de gedane keuze billijken kunnen, toch gaat het niet aan, de vroegere Nederduitsche Gereformeerde kerken voortdurend het kind van de rekening te laten worden.

Wij zijn zeer lijdzaam, en zeer geduldig. Onze inschikkelijkheid is allen menschen bekend. En tot de mannen die het onderste uit de kan willen hebben, hebben de kerkgenooten van '86 stellig niet behoord.

Ze minnen den vrede van Sion en hebben dien lief.

Maar dit vergunne men ons voor het minst, dat we, waar we zoo aanhoudend achteruitgezet, in den hoek gedrongen en voortbijgegaan worden, een enkel maal althans licht geven aan wat er in ons gemeed omgaat; ook om de broeders van de andere zijde in de conscientie te raken, opdat de tijd welhaast kome, die ons het einde van deze kerkelijke miserie brenge.

PASTORIE
te Boornbergum en Korteheem.

Voor de te bouwen pastorie is opnieuw ontvallen bij J. BAKON: zo postzegels, afkomstig van den heer J. P. W. te Eeninge, welke ons bovendien de opmerking maakt, dat indien elk lid der Geref. kerk van B. en K. eens een cent ging bijdragen, gelijk bovengenoemde met de zijne, deze kerk ook spoedig geholpen zou zijn. Dat ook deze goede raad navolging moge vinden.

Elke goede wenk zal dankbaar door den kerkeraad worden aanvaard, opdat het benodigde spoedig moge gevonden worden.

J. BAKON, *Praetor*.
H. G. V. D. LAAN, *Scriba*.
D. BERGMA, *Penningm.*

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Door de dames H. te Ede, van M. te Putten / 1.

Uit de Perg.

Over de zeer teedere kwestie, of de Doop van het kindeke wachten moet, tot de moeder hersteld zij, had de *Zuidhollandsche Kerkbode* een brief van eene moeder ontvangen, die over deze zaak strijd had.

Dr. S. antwoordt thans op dezen brief dit:

Dwang plaatsgebrek ons bij het opnemen van de stem eener moeder in zake de benoeding van den heiligen doop alle toevoeging onzerzijds achterwege te laten, en moesten wij ook de vorige week weer op plaats wachten, thans ook moeten wij met weinig volstaan.

En dan zij dit weinige in de eerste plaats een woord van hartelijke blijdschap en waardeering voor de stem, die zich in onze kolommen hooren deed. Wij hebben, dikwijls, bij het ontvangen van een vrouwenwoord, of bij het hooren van zulk een woord op openbaar terrein, ons geschaamd en geopperd over het weinig vrouwelijk, over het gemis van die schuchterheid en teederheid, bescheidenheid, zachtaardigheid, ootmoedigheid, die de Heere aan de vrouw als een kostbaar sieraad schonk, en die Gods Woord aan de Christelijke vrouw, aan de vrouw, die in Christus is, ten eisch stelt. Onder de armoede van onzen tijd is het gebrek aan die schoonheid der vrouw, der christenvrouw, voor den man, voor het huis, voor de gemeente van Christus, voor het eyen van kerke en volke één der jammerlijkste verschijnselen, waartegen alles, waarmee de vrouw in kleed en woord, in drukte en aanmatiging pronken wil, slechts bedeksel der schande zijt; ter wijl ewigende mannen tegenover dravende vrouwen vaak een diepte van door niemand vermoed verborgen ongeluk in zich omdragen in het besef, dat de vrouw, zooda de Heere haar schiep, het beste paradijsgechek voor den man was, maar dat daarom ook juist, als Eysa's dochters haar plaats vergeten, niets in staat is, om het ongeluk, dat zij aanbrengen, te vergeeden.

Wanneer dan gelijik ons een enkele maal mag gebeuren, uit geformeerden kring eene vrouw te pen opneemt, waar zij terecht verstaat, dan in Christus niet is man of vrouw, doch zij doet dat niet als 'schrijfster', maar als vrouw, als moeder en als een vrouw, als een moeder, haar sieraad er niet in wegverpand maar juist openbarend, dan is ons ook dit een teeken der hoop; — ook voor onze jongedochters, die aan zulke voorbeelden groote behoefte hebben, zullen zij kronen voor onze zonen worden in den nieuwen tijd.

Nog om een andere reden verblijde ons, wat bedoelde geachte zuster schreef.

Zij is niet de enigste, die in zake de gereformeerde doopsbediening wat op het hart heeft. Elk weet, hoe zulk een stukje bijna bij alle vrouwen in een toebereide aard valt, en wij hebben een gegons gehoord in deze 14 dagen, waarin de stemmen van al onze lezeressen konden opgemerkt worden.

Nu, dat gegons hooren we gaarne: 't is voor ons het teeken, dat het leeft bij onze moeders en dochters; en wij wisten re, nu die brief toch ingekomen was, daarvoor juist eens aan den gang hebben. Want rondom de belangstelling en den steun der vrouwen kan er niets goeds bestaan, ook niet blad niet en schrijver wordt toch graag gelezen, dus moet hij zorgen, dat de vrouwen niet het laatste een goed oog op zijn blad hebben, — al zegt hij haar soms de waarheid. Wij zijn dan ook op den steun der vrouwen en meisjes zeer gesteld. Blad, en kerk, en school, en volk, en al wat wij hopen en liefhebben voor heden en toekomst in de wegning van de kerkelijke gedeeldheid en in de herleving van Nederland kan onder Gods genade slechts door den bijzonderen invloed van vrouwen en meisjes ons worden geschenken.

En zoo stellen wij dan ook zeer groot belang in de gedachten onzer lezeressen over den doop, vooral in wat het *moederhart* daarvan zegt, de meest vertrouwde en geliefde plek immers van onze jeugd af.

Maar nu komt het dan ook.

Wat?

We hebben heel dikwijls onze vrouwen en moeders hooren spreken over de kwestie, of het doopen uitgesteld moet worden, tot de moeder er bij kon zijn. Maar *moet* heeft, wat we dan hoorden, ons bedroef, omdat er uit bleek, hoe weinig onze vrouwen en moeders van den heiligen doop verstaan, hoe zij allerminst den heiligen doop verstaan als sacrament. Zij vinden in den doop het feest der geboorte, het feest van het moederworden, het feest van hare herstelling. In hun oog was de doopsplechtigheid voor den man wel van groot gewicht, maar vooral omdat hij daar weer met zijn vrouw mocht staan, zijn lieve vrouw, die hem weer een zoon of dochter 'schonk'. De moeder met haar kind waren bij dien doop de eigenlijke groep als in den taal te beschrijven, 'om juist daarbij staande'.

Dit is tegen Gods Woord en het bedroefde ons, dat in onze vrouwen en moeders te moeten opmerken, — al weten helaas vele vaders het niet veel beter en al verstaan zij er niet veel meer van.

Bij velen was daarom de doop wel een godsdienstige plechtigheid. Het was het 'opdragen' van het kindeken aan den Heere; het danken voor het kindeken en het bidden voor het kindeken; het wijden van het kindeken in 'Gods huis', in de 'kerk', waarmee het dan voorgedragen dat kerkgebouw en aan dien prediker verbonden is, — gelijk men dezer dagen tijdens den doop verklaart, dat zij bij dat kerkgebouw blijven, waar zij zijn 'gedoopt'.

Daar kwam dan nog bij, dat men de belofte aflegde, om dat kindeken op te voeden, en daarover eens goed aangesproken werd.

Dit 'opdragen', 'wijden', 'bidden', 'beloven' geschiedde nu vooral door de moeder, en niet slechts omdat het haar als vrouw beter handigde, maar bepaald omdat zij de moeder was, behoorde zij dat kind bij den doop in de armen te hebben; dat was haar recht, zij liet het kind doopen, zij droeg het op, zij wijdde het, zij deed de belofte. Kwam een man met een kind tot den doop, dan hoorde men in het kerkgebouw een gelap en geluister; elke vrouw stroomde haar buisvrouw aan en blakte haar toe, terwijl aller oog en mond sprak: 'die stakkerd', ja, enkelen schijf niet ontzagen bij te voegen 'was het wunnigje maar dood'.

Die 'stakkerd', dat 'wunnigje' was het kindeken, dat door een vader ter doop gebracht werd. Want dat kindeke had 'natuurlijk' geen moeder meer. En zoo'n doop was wel het ongelukkigste wat te denken was, dat was geen 'doop'.

Werd later aan den doop gedacht, dan was het in de opvoeding, — op zijn best! — als moeder zich haar *belofte* herinnerde. Zij dacht dan weer aan hare beveling, en hoe dat alles was, en hoe zij toen, bij het doopen daar stond met haar kind en den Heere gedankt heeft voor zijne hulpe; niemand wist dat ook rooks zij! — en hoe zij toen beloofd heeft, het kindeken op te voeden. En haar man heeft toen immers ook mee geknikt. Ja, hij kon daar niet staan zooda zij; hij kon voor 'haar' kind niet gevoelen, wat een moeder daar voor heeft; hij kon ook eigenlijk niet beloven, te op te voeden, 'want wat doet een man daar nu eigenlijk aan; dat doet toch alles de moeder.' 't is dus, — dat weet zij wel, — haar belofte, zooda het haar kind is. Maar hij heeft toch ook geknikt. En dus hij moet naar haar luisteren, en haar niet tegenwerken, want zij is voor haar kind verantwoordelijk, zij heeft het ten doop gehouden.

En schreind, smeekend kan de vrome moeder op haar knieën gevonden worden, als een zoon of dochter den weg der verkeerdheid opgaan en naar hun moeder niet meer luisteren; schreind, smeekend, dat toch de Heere, die haar in de ure der geboorte verhoorde; en die haar daar bij den doop heeft zien staan; en die haar belofte heeft aangenomen, toen zij haar kind wijdde; — och, haar man is een goede man, maar hij weet dat zoo niet, hij is maar een man, al heeft hij haar nog al goed willen

helpen en niet veel tegengewerkt! Zij schreit en smeekt, dat de Heere, die dit alleen alles weet, het kind, dat Hij haar schonk en waarmee zij nu al zoveel doorgemaakt heeft, nog eens terecht brenge.

Nu namen we het gunstigste geval, een moeder, die bij den doop daarmee godsdienstig werkzaam was en ook later op haar knieën daaraan gedacht. Is dit alles dan niet goed?

Neen, dit gebruik van den doop is geheel verkeerd. Dit is de doop *niet*; die ouders hebben nooit echt den doop voor hun kind ontvangen; in de opvoeding van dit kind is de doop nooit recht gebrukt; en dit kind verstaat van zijn doop niets. Hier gaat van den doop gemerkt kracht uit. Integendeel. Deze doop is *te schadelijk* gebruikt; deze doop heeft kwaad gedaan. Kwaad aan de moeder; aan de vrouw; aan den man; aan het kind; aan het kind.

We zeggen dit niet in hardheid. Zij wisten het niet, onze vrouwen en moeders; de kerk van Christus heeft het haar niet geleerd; ja verkeerd geleerd.

Maar een feit is het, dat bijna al onze vrouwen en moeders niets verstanden van den heiligen doop als sacrament van het genadeverbond, door den Heere aan Abraham en zijn zaad, niet aan Sara, Eysa, en dat naar den aard van het Nieuwe Testament ook aan de vrouwen en dochters geschenken wordt.

Dat niet de geboorte uit de moeder, maar de geboorte uit de belofte, uit God, uit Christus, uit den Heiligen Geest in den doop werd geleverd; — onze moeders wisten er niets van.

En dat zij dit niet wisten, is een der groote oorzaken van het wegvallen der waarheid en van de verwoesting der kerk en harer kinderen.

Daarom verblijde het ons zoo, in ons blad eens de stem eener moeder te laten hooren, die een blik had op den heiligen doop als sacrament.

Nu nog een woordje een volgend maal.

Dit is het ware standpunt. Alleen, dat men toch op geestelijke wijze ook hierin te werk ga.

Men make geen verordeningen, men neme geen besluiten, men werke alleen op elkaar door overtuiging, en zoolang iemand niet overtuigd is, late men hem zijn vrijheid.

Alleen zoo wordt de gemeente gebouwd.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 30 Maart.

Zending onder Israël.

D. V. hopen Deputaten samen te komen op Donderdag 12 April e.k. te Zaandam, in de consistoriekamer aan de Stationsstraat; opening 'smorgens 9 uur.

'Avonds van te voren zal er in de kerk aan de Vinkestraat een bidstond voor Israël worden gehouden; waarbij, volgens rooster, Ds. Van Andel uit Gorinchem hoort voor te gaan, en die ten 7½ uur zal aanvangen.

Dat in samenspreking en bidstond de kracht van Christus' opstanding zich in ruime mate betoont, wenscht van harte:

Namens Deputaten voor bovengenoemde Zending,
E. KROPVELD,
Secr.-Penningmeester.
Driezum, Tweede Paaschdag '94.

Buitenland.

Duitschland. De Ref. Kirchenzeitung over de critici des O. Verbonds in Nederland.

In de Reformirte Kirchenzeitung van 11 Maart 11. vinden wij een opstel naar aanleiding van eene uitlating van de *Stemmen voor waarheid en vrede*. Over het werk van den hoogleeraar J. Wildeboer te Groningen 'de letterkundige des Ouden Verbonds naar de tijdsorde van hun ontstaan.' De redactie zegt, dat het werk van Wildeboer in den geest van Wellhausen geschreven is en voert er het volgende tegen aan: 'Volgens Wildeboer wil de critiek den bijbel van zich zelve laten geluiden en verwerkt daarom alle meeningen van latere verzaamelaars, afschrijvers en geleerden, die van ons eischen, dat wij de Schrift door hun bril zollen lezen. Het is evenwel slechts de vraag, hoe het kijkglas van professor Wildeboer gesteld is, door welke tijdsstromingen, door welke ideeën hij beheerscht wordt. Laat hij ons de dingen zien gelijk zij werkelijk zijn? Het gaat bijv. over den profheet Joel en de prediker wi, als hij bezig is met de Pinkstergeschiedenis, zien, welke handreiking hem de nieuwste wetenschap des Ouden Verbonds vermag te geven betreffende de profheten van Joel. Wat de hoogleeraar Wildeboer ons daaromtrent mededeelt, is verbaazend wekkend genoeg; volgens hem behoort Joel tot de jongste producten; zijne verbouding tot andere prophetische schriften, zijn taal en ook de historische achtergrond en de godsdienstige-theologische inhoud schijnen de meening, dat de profheten van Joel van zeer jongen datum zijn, te begunsigen. Zijn taal is zuiver en vloeiend 'maar een geleerde, die de andere schriften in zich opgenomen had, kon met zoo schrijven.' De historische achtergrond is die der Joodsche gemeente van 458—444 voor Christus, en de inhoud wordt gekarakteriseerd door de algemeenschap van de denkbeelden, die in de oudere schriften meer bepaald zijn. Het ontstaan van genoemde propheten moet na 400 voor Christus gesteld worden: 'de echt prophetische bezieling ontbreekt hem, want ook de beroemde propheten van de uitgieting des Heiligen Geestes is toch eigenlijk niet anders als de uitbreiding van datgene wat hij in zijn Bijbel, de vijf boeken van Mozes gelezen had: 'Och, of al het volk des Heeren profheten waren, dat de Heere zijn Geest over hen gawe.' (Numeri 11: 29).

De Reformirte Kirchenzeitung vraagt of zulk een resultaat moet geaccepteerd worden? Andere geleerden oordeelen weer anders; volgens professor Valeton Jr. is Amos jonger dan Joel en prof. Oort meent, dat omgekeerd Joel van Amos afhangt. De zaak is tamelijk onzeker, zegt Wildeboer. Maar is dat niet een bedenkelijk subjectivisme? Wildeboer geloof in overeenstemming met Merck, dat de taal van Joel niet in overeenstemming is met de vrije schoonheid van de scheppingen van het genie. Daarentegen lezen wij bij Kuonen: 'de zuiverheid der taal, de dichtelijke verheffing en de aanschouwelijkheid der schildering verzekeren dat geschiedt een eerste plaats onder de letterkundige voortbrengselen van Israels profete.' Nog hooger is de lof door Steiner in Schenck's Lexicon aan Joel toegevaard: 'Bijna ieder vers kenschetst hem als meester der taal, wij kunnen de taal rechtuit klassiek noemen, en inderdaad gold zij aan latere profheten tot voorbeeld; men vergelijke Jesaja 2: 2—4 en Micha 4: 1—3, welke versen een oorspronkelijke profete van Joel inhouden en wellicht het slot van zijn boek gevormd hebben.' Zoo oordeelt ook Bleek in zijn Inleiding op de boeken des Ouden Verbonds. Ligt nu de verscheidenheid van al deze gevoelens aan de onderscheidene brillen waardoor de geleer-